

Spørreliste nr. 208

LEKETØY

Den som besvarer listen er innforstått med at svaret blir arkivert (anonymt) og blir brukt av forskere i dag og i fremtiden. Den som svarer kan til enhver tid be om å få svaret i retur eller makulert.

Norsk Folkemuseum har en stor samling leketøy, og mye av det er utstilt på museet. Men det trengs stadig nye kunnskaper om leketøy, dvs. lekens rekvisitter, og om hvordan barn har lekt med lekene sine. Denne spørrelisten er laget i et samarbeid mellom NEG og flere av konservatorene ved Norsk Folkemuseum. Vi vil altså gjerne vite noe om forskjellige typer leketøy, om aktiviteten rundt dem, om navn og betegnelser på gjenstandene og leken og om hvordan man faktisk lekte med tingene. Vi understreker at vi ikke er ute etter bare de "fine" tingene, eller bare kjøpeleketøy. Barn har til alle tider brukt fantasien, og en trekubbe er ofte dukke god som noen!

De siste tiårene har det skjedd store forandringer når det gjelder utstyr og eiendeler, det gjelder ikke minst barneleker. Spørrelisten inneholder spørsmål som folk i alle aldre kan svare på, og spørsmål som er tilpasset ulike tider. Vi vil gjerne at dere først skriver om egen barndom, og deretter eventuelt om hva egne barn og barnebarn har av leketøy. Snakk gjerne med dem, og oppgi alder/kjønn på dem du snakker med.

Dette er en liste som er lang, og som krever både arbeid og ettertanke. Men temaet innbyr også til gode fortellinger og minner! Vær så detaljert som mulig, lag gjerne tegninger eller skisser.

Les gjennom hele spørrelisten før du begynner å skrive. På forhånd takk!

Når du svarer på spørsmålene er det viktig å oppgi alder og kjønn, både når du forteller om din egen barndoms leker og når du forteller om andres.

Egen barndom

Hvor tilbrakte du din barndom? I by, i tettsted, på landet?

Beskriv lekemiljøet på hjemstedet – både inne og ute: Hvem lekte du med? På hvilke steder?

Fortell om dine beste lekekamerater.

Hva var ditt kjæreste leketøy? Hvordan fikk du det, hvem fikk du det av?

*

Vi vil gjerne at du forteller om hva slags leketøy du hadde da du var barn. Beskriv dine egne leker i detalj. Fortell hvor gammel du var da du lekte med de forskjellige lekene. Bruk spørsmålene i det følgende som inspirasjon.

Fortell om *selvlagete leker*. Beskriv situasjonene da du laget dem, alene eller sammen med andre barn eller voksne. Beskriv det du laget og hvordan du lekte med dem, ute og inne, gutter, jenter. (For eksempel spikke og snekre, sy og strikke, lime, klippe papir, tinnsoldater, ting av ”dorullkjerner”, fyrstikker, piperensere.)

Hva slags *baller* hadde dere? Hvordan lekte dere med dem? Fantes det annet utstyr til ballspill?

Hadde du leker som det var meningen du skulle *lære* noe av? (For eksempel lesing, kjemi, geografi, regning.) Når fikk du slike leker, og av hvem?

Fantes det særskilte *byggeleker*? (For eksempel klosser, mekano, lego, brio.) Hadde du det? Kjennte du andre som hadde det? Beskriv hvordan dere lekte med dette.

Fantes det *mekanisk leketøy*? (Trek-opp-leker, batteri- eller strømdrevne leker.) Hadde du det? Kjennte du andre som hadde det? Beskriv leketøyet, hva dere lekte og hvem som var med i leken.

Har du drevet med *modellbygging*? Hva bygget du, hvem gjorde du det sammen med? Fortell. Kjenner du andre som drev med det, hvem var det?

Fortell om *samle- og bytte-leker*. (For eksempel glansbilder, forskjellige merker og samlebilder, dueringer, etiketter, servietter?) Samlet du sammen med noen? Hvordan foregikk det? Hvordan fikk du tak i disse lekene? Hvordan verdsatte du/dere lekene? (Ekte/falsk, ny/gammel og lignende.) Hvordan foregikk byttingen? Fantes det bytteregler? Hvem byttet du med? Hvordan lærte du om tingene og byttereglene? Hva slags utstyr bruktes til oppbevaring?

Forskjellige *spill* er også en form for leketøy (brettspill, kortspill og lignende). Når ble det brukt, hvem var med og spilte?

I dag er det vanlig med ”*moteleketøy*” – leker som brukes i en kort periode og som alle ”må” ha i visse perioder. Fantes det noe sånt i din barndom?

Lekte dere med ting fra *naturen* (kongler, pinner, skjell, stokker, barkebåter, steiner)? Beskriv. Fortell om leken med disse tingene.

Fantes det *krigsleketøy*, dvs. leketøy til å leke krig eller jakt med? Var det kjøpt eller hjemmelaget? Beskriv. Hvordan lekte du med det? Hvis du ikke selv lekte med det vil vi gjerne at du forteller det du husker om andres lek.

Fortell om leker som kopierer *voksenlivet*. Hva slags leketøy og utstyr hadde dere? Hvem lekte sammen, og hva slags roller hadde de forskjellige? (For eksempel skole, butikk, fjøs og stall, kjøkken, mor-og-far.) Hva slags ting ble brukt i leken?

Fantes det dukkestue, hytte i trær, koier, barhytter eller andre "*krypinn*" som dere lekte i? Beskriv dem, hvem hadde laget dem? Hva slags utstyr fantes? Hvordan var leken?

Hva ellers lekte dere *ute*, og hva slags ting brukte dere?

Hadde dere *klær til utkleddning*? Var de kjøpt til utkleddning, hjemmelaget, eller var det vanlige klær – gamle klær eller "voksenklær"? Hvem eide klærne, hvor var de? Beskriv klærne og hvordan dere lekte.

Hvordan var leketøyet i *barnehage*, daghjem, park: Var det annerledes leketøy der enn hjemme?

*

Fortell om anledninger da du gjerne fikk leker, om overraskelser, gleder og skuffelser!

Hvordan fikk du ideer til leker du ønsket deg? For eksempel gjennom bøker, TV, film, gjennom egen lek, gjennom venner?

Lånte du bort leketøyet ditt? Fikk du låne leker av noen? Fortell.

Fortell om leketøy du kanskje ønsket deg men aldri fikk.

Fortell hva som var vanlig leketøy for gutter i din barndom.

Fortell hva som var vanlig leketøy for jenter i din barndom.

Hvilke typer leketøy kunne både gutter og jenter ha?

Hvilke typer leketøy kunne gutter og jenter leke med *sammen*?

Hadde du leketøy som bare sto til pynt? Hva var det, hvordan hadde du fått det?

Husker du hvor gammel du var da du sluttet å leke med de forskjellige lekene dine?

Hvor ble det av lekene fra din barndom? Har du gjemt noen? Hvilke er gjemt – er det noen spesiell grunn til det? Låner du dem ut i dag?

*

Barn og barnebarn

Mange av dere har barn, barnebarn – eller andre barn som dere kjenner. Beskriv lekene som dine barn og barnebarn – eller andre – har eller har hatt. Ta utgangspunkt i det vi har spurt om ovenfor når det gjelder dine egne leker.

Hva er største forskjellen mellom egne leker og barn/barnebarns? (Mengde leketøy, typer leketøy, lek knyttet til leketøyet, hva som blir oppfattet som gutteleker og jenteleker og lignende.)

Er det ting i spørrelisten du har kommentarer til, så skriv gjerne om det. Vi vil gjerne ha fortellinger også utenom spørsmålene hvis det er noe du savner i listen.

Har du husket å notere det du husker om alder og kjønn i svarene underveis?

Norsk etnologisk gransking